

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ

กระบวนการสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ที่ส่งผลต่อการจัดการ  
สิ่งแวดล้อมในบริเวณรอยพระพุทธรูปและรอยพระพุทธรูป  
หัตถ์ห้วยหลวงแม่แอน

ผู้เขียน

นางสาวจุฑามาศ สุวิมลเจริญ

ปริญญา

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม)

อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภาพร นาคบัลลังก์

## บทคัดย่อ

การศึกษาถึงกระบวนการสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ที่ส่งผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมในบริเวณ  
รอยพระพุทธรูปและรอยพระพุทธรูปหัตถ์ห้วยหลวงแม่แอน บ้านแม่แอน ตำบลห้วยทราย อำเภอ  
แม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อเข้าใจกระบวนการสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์สู่การ  
จัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ และ 2) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการ  
ทรัพยากรธรรมชาติโดยชุมชน บริเวณรอยพระพุทธรูปและรอยพระพุทธรูปหัตถ์ ห้วยหลวงแม่แอน  
ทั้งนี้ใช้วิธีการศึกษาข้อมูลปฐมภูมิด้วยการสังเกต การสัมภาษณ์บุคคลซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างกลุ่ม  
ผู้ให้ข้อมูลและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องแบบบอกต่อและการประชุมกลุ่มย่อย ตลอดจนการรวบรวมข้อมูล  
ทุติยภูมิที่สำคัญเพื่อใช้วิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา และนำเสนอผลการศึกษานี้  
ในรูปแบบพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่า หมู่บ้านแม่แอนมีกระบวนการสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ด้วยการเชื่อมโยง  
ความสัมพันธ์ระหว่างเรื่องเล่าของชุมชน ลักษณะทางกายภาพ อันมีสัญลักษณ์และปรากฏการณ์  
ศักดิ์สิทธิ์ของพื้นที่ และความเชื่อทางพุทธศาสนา จากรากฐานของบริบทภายในชุมชน อันได้แก่ วิถี  
ชีวิตแบบชาวบ้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ประสบการณ์ความเลื่อม  
ไทรมของทรัพยากรสิ่งแวดล้อม จากปัจจัยภายนอก และบทบาทผู้นำทางศาสนาพุทธและผู้นำ  
ชุมชน กล่าวคือชุมชนบ้านแม่แอนได้หลอมรวมทุนทางวัฒนธรรมของหมู่บ้าน อันได้แก่ ตำนาน  
เรื่องเล่า ความเชื่อ รวมถึงทุนทางกายภาพ เข้าด้วยกันจนอาณาบริเวณของรอยพระพุทธรูปและ

รอยพระพุทธหัตถ์ ห้วยหลวงแม่แอน ปรากฏชัดเจนเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ ควรแก่การเคารพบูชา รักษา บูรณะ พัฒนา โดยไม่เบียดเบียนธรรมชาติ ตามความเชื่อทางพุทธศาสนา อันเป็นพื้นฐานของทัศนคติชุมชนที่มีสัมพันธภาพอันเป็นทุนทางสังคมต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมเชิงอนุรักษ์ในปริบทท้องถิ่นเป็นป่าชุมชน โดยมีพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ ผู้นำทางพุทธศาสนา และวัดแม่แอนเป็นแกนนำและศูนย์รวมจิตใจหลัก ทั้งนี้กระบวนการสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ดังกล่าว จนเป็นนามธรรมและรูปธรรมได้ก่อคุณประโยชน์ที่หลากหลาย รวมถึงระบบนิเวศสิ่งแวดล้อมที่สะอาดสมบูรณ์ขึ้น และมูลค่าทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้นแก่ชุมชนจากการผลิตซ้ำพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวบนฐานความเชื่อของชุมชน โดยมีเรื่องเล่าเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจประกอบ จากผลการศึกษานี้อาจสรุปได้ว่า การที่ชุมชนบ้านแม่แอนได้ใช้กระบวนการภายในสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ และจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในบริเวณพื้นที่ป่าชุมชน อันเป็นรูปแบบหนึ่ง นอกเหนือจากอำนาจและสิทธิอำนาจที่เป็นการจัดการกระแสหลักจากภาครัฐนั้น น่าจะสามารถนำไปสู่คุณภาพอันยั่งยืน จากความเป็นประโยชน์ร่วมกันกับภาครัฐ ทั้งในแง่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การปกครองและเศรษฐกิจท้องถิ่น ตลอดจนพุทธศาสนาแบบล้านนา ในส่วนของวิเคราะห์ปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติรอยพระพุทธบาทและรอยพระพุทธหัตถ์ ห้วยหลวงแม่แอน โดยชุมชน ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยภายในได้แก่ ความร่วมมือร่วมใจจากกลุ่มต่างๆ ในสังคมของหมู่บ้านแม่แอน รวมถึงลักษณะทางกายภาพและโครงสร้างพื้นฐานที่มีความเหมาะสม ในส่วนของปัจจัยภายนอกได้แก่ การสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้อง และการประชาสัมพันธ์ในพื้นที่ ทำให้เกิดการผลิตซ้ำความเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ของหมู่บ้านแม่แอน

<b>Independent Study Title</b>	Process of Edifying the Sacred Spaces that Implicates Environmental Management Around Huay Luang Mea Ann Buddha Footprints and Buddha Handprints
<b>Author</b>	Miss Jutamas Suvimolcharoen
<b>Degree</b>	Master of Arts (Man and Environment Management)
<b>Independent Study Advisor</b>	Assistant Professor Dr. Supaporn Nakbunlung

### ABSTRACT

The study on the process of edifying the sacred spaces and implication for environmental management around Huay Luang Mea Ann Buddha footprints and Buddha handprints has the objectives to create the understanding towards the process of edifying the sacred spaces and environmental management around the area, and to analyze the factors supporting the environmental management by the community around Huay Luang Mea Ann Buddha footprints and Buddha handprints. Primary data were collected from observations and interviews with the samples identified by snowball sampling technique and from small group meetings. Necessary secondary data were also collected for the analysis to fulfill the objectives of the study. The results were presented descriptively.

The findings showed that Mea Ann villagers edified the sacred spaces by creating the relationship among the following matters: the community's folk-legend; the physical characteristics which contained holy symbols and phenomenon of the area; Buddhist beliefs. The edifying process was facilitated by the context of the community including folk ways of life in terms of economy, society, culture, tradition, belief; experiences of decaying environment; factors from the outside; the roles of Buddhist leader and the community's leaders. In other words, Mea Ann villagers combined its cultural resources such as legends, oral history, and beliefs with its physical resources to create explicit sacred spaces of Huay Luang Mea Ann Buddha footprints and Buddha handprints. The sacred spaces, as a result, become respectful deserving the

maintenance, renovation, and development in the ways not destroying the environment according to the Buddhist beliefs. This was a fundamental attitude of the community with harmonious relationship which was the social capital for the environmental management and preservation in the surrounding area of the sacred spaces that was a community forest. Apparently, the core consolidating forces of community efforts were the sacred spaces, religious leader, and Mea Ann temple. The process of creating the sacred spaces into abstract and concrete forms resulted in various advantages including a cleaner environment, a sounder ecology, and a better economy from the reproduction of the sacred spaces into a community's belief-based tourist spot incorporation the folk-legend as its attraction. The empirical investigation also suggested that the internal process of Mea Ann community to create sacred spaces and manage natural resources and environment of the community forest was a process beyond the authority and rights of the government mainstream management. Such internal process potentially leads to a sustainable balance due to the common interests and benefits between the community and the government sector in terms of natural resources, environment, local administration and economy, as well as Lanna Buddhism. Regarding the analysis of the factors supporting the environmental management by the community around Huay Luang Mea Ann Buddha footprints and Buddha handprints, it was found that the internal factors were for example the cooperation of groups in the Mea Ann village and suitable physical conditions and infrastructure. The external factors identified were the support from relevant authorities and publicity of information about the area that have helped enable the reproduction of sacred spaces of Mea Ann village for spiritual and tangible values.